

Sygn. akt III AUa 626/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 grudnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Alicja Kolonko (spr.)
Sędziowie	SSA Wojciech Bzibziak SSA Witold Nowakowski
Protokolant	Agnieszka Turczyńska

Przy udziale –

po rozpoznaniu w dniu 10 grudnia 2012r. w Katowicach

sprawy z odwołania W. W. (W. W.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o prawo do renty rodzinnej

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku-Białej

z dnia 23 stycznia 2012r. sygn. akt VI U 1309/11

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu – Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku – Białej do ponownego rozpoznania.

/-/ SSA W.Nowakowski /-/ SSA A.Kolonko /-/ SSA W.Bzibziak

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 626/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 17 października 2011r. znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił W. W. przyznania prawa do renty rodzinnej po zmarłej żonie na podstawie art. 65 i 70 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednol. Dz.U. z 2009r. nr 153 poz. 1227 ze zm.) (ustawy o FUS), bowiem G. W. udowodniła 12 lat 1 miesiąc i 22 dni okresów składkowych oraz 4 lata o miesięcy i 17 dni okresów nieskładkowych (po ograniczeniu do 1/3 okresów składkowych), a w ostatnim dziesięcioleciu przed

dniem śmierci udowodniła 1 rok 2 miesiące i 23 dni okresów składkowych oraz 0 lat 4 miesiące i 27 dni okresów nieskładkowych (ograniczonych do 1/3 okresów składkowych), a zatem nie udowodniła wymaganego stażu pracy.

W odwołaniu od tej decyzji ubezpieczony podniósł, że jest całkowicie niezdolny do pracy, ale bez prawa do renty z tego tytułu. Pracę stracił w roku 1996 z powodu likwidacji zakładu pracy, a z powodu wieku i braku kwalifikacji nie mógł znaleźć kolejnej.

Żona również miała problemy z kontynuowaniem zatrudnienia, a kiedy już pracę podjęła, wkrótce zachorowała.

Podał, że wychowuje małoletniego syna, a źródłem ich utrzymania są świadczenia rodzinne wypłacane przez ośrodek pomocy społecznej.

Wniósł o przyznanie renty rodzinnej na okres jednego roku w związku z brakiem niezbędnych źródeł utrzymania.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, podtrzymując dotychczasowe stanowisko. Dodał, że nie rozpatrywał okresu pozostawania przez G. W.

w stosunku zlecenia ze spółką z o.o. (...) z siedzibą we W. w okresie od 26 września 2007r. do 31 października 2007r., bowiem ubezpieczony – mimo wezwania - nie przedstawił zaświadczenia zleceniodawcy potwierdzającego okres pracy, fakt podlegania ubezpieczeniom społecznym oraz okresy pobierania zasiłków chorobowych i opiekuńczych, co jest niezbędne w przypadku bezimiennego zgłaszania pracowników przez płatnika.

Wyrokiem z dnia 23 stycznia 2012r. sygn. VI U 1309/11 Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku-Białej zmienił zaskarżoną decyzję, przyznając W. W. prawo do renty rodzinnej po zmarłej w dniu 7 kwietnia 2011r., żonie G. W. na okres jednego roku od chwili śmierci żony.

Sąd ustalił, że ubezpieczony, urodzony w dniu (...), został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy od czerwca 2009r. okresowo do 30 listopada 2012r., jednakże nie spełnił przesłanek do renty socjalnej, dlatego organ rentowy odmówił mu przyznania prawa do tego świadczenia. Jest także zaliczony do osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności od 29 kwietnia 2003r. na stałe. Korzysta z pomocy MOPS w S.

i zasiłku pielęgnacyjnego, nigdzie nie pracuje. Ubezpieczony ma na utrzymaniu syna D., urodzonego w dniu (...)

Żona ubezpieczonego, G. W., posiadała ogółem 16 lat 2 miesiące i 9 dni okresów składkowych i nieskładkowych, zaś w ostatnim dziesięcioleciu przed śmiercią wykazała 1 rok 7 miesięcy i 20 dni zamiast co najmniej 5 lat stażu pracy.

Zdaniem Sądu Okręgowego, ubezpieczony spełnia przesłanki do uzyskania prawa do renty rodzinnej, określone przepisem art. 70 ust. 4 pkt 1 oraz ust. 5 ustawy o FUS, bowiem z uwagi na stan zdrowia nie posiada stałego źródła utrzymania, zaś na utrzymaniu ma nieletniego syna.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy, zarzucając naruszenie przepisu art. 65 ust. 1 ustawy o FUS poprzez jego niezastosowanie, podczas gdy wystąpienie przesłanek z tego przepisu warunkowało przyznanie renty rodzinnej, a także naruszenie przepisu art. 70 ust. 4 pkt 1 w zw. z ust. 5 ustawy o FUS przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie wyrażające się w przyjęciu, że ubezpieczony spełnił wymogi do nabycia okresowej renty rodzinnej, podczas gdy nie zostały spełnione warunki ogólne nabycia tego prawa, określone w art. 65 ust. 1 ustawy, a dotyczące osoby zmarłej.

Powołując się na powyższe, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie tegoż wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna.

Sąd Okręgowy dokonał błędnej wykładni przepisu art. 70 ust. 4 pkt 1 w zw. z ust. 5 ustawy

o FUS, w konsekwencji wydane rozstrzygnięcie pozbawione jest podstawy prawnej.

Sąd potraktował bowiem wskazane przepisy jako samodzielną podstawę do przyznania renty rodzinnej, która miałaby stać się w rezultacie świadczeniem o charakterze pomocy społecznej czy zapomogi, uzależnionym wyłącznie od sytuacji materialnej wnioskodawcy, który stał się wdową (wdowcem). Taki pogląd jest jednak chybiony.

Przepis art. 70 ustawy o FUS w ustępach 1- 3 zawiera szereg przesłanek, jakie dla nabycia prawa do renty rodzinnej musi spełnić wdowiec lub wdowa. Ustęp 4 zawiera wyjątek od tych właśnie zasad, wskazujący – kiedy i na jakich zasadach wdowa czy wdowiec (ust. 5) może uzyskać prawo do renty rodzinnej mimo, że nie spełnia warunków, wymienionych

w ustępach 1 lub 2. Inne przesłanki muszą spełnić pozostałe osoby, ubiegające się o prawo do renty rodzinnej (por. art. 67 – 69 ustawy o FUS). Są to jednak przesłanki występujące po stronie wnioskodawcy.

Punktem wyjścia natomiast dla rozważania prawa do jakiegokolwiek renty rodzinnej jest w każdym przypadku spełnienie przesłanek, występujących po stronie osoby, po której renta rodzinna miałaby przysługiwać. Jak słusznie bowiem podniósł apelujący, prawo do renty rodzinnej jest zawsze prawem pochodnym od prawa osoby zmarłej, zależnym

od spełniania przez tę osobę warunków do nabycia uprawnienia do świadczenia z zabezpieczenia społecznego. Zasadę tę statuują przepisy art. 65 i 66 ustawy o FUS.

Zgodnie z tymi przepisami renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń, przy czym przy ocenie prawa do renty przyjmuje się, że osoba zmarła była całkowicie niezdolna do pracy. Renta rodzinna przysługuje także uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci pobierała zasiłek przedemerytalny, świadczenie przedemerytalne lub nauczycielskie świadczenie kompensacyjne. W takim przypadku przyjmuje się, że osoba zmarła spełniała warunki do uzyskania renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Pierwszym zatem etapem dokonywania oceny uprawnień wnioskodawcy do renty rodzinnej winno być ustalenie, czy osoba zmarła w dniu swej śmierci miała ustalone prawo

do jednego z w/w świadczeń lub też wprawdzie nie było ono ustalone, lecz osoba ta spełniała warunki do uzyskania takiego świadczenia. Dopiero w przypadku pozytywnej odpowiedzi na to pytanie, krokiem kolejnym winna być weryfikacja spełnienia przesłanek leżących po stronie wnioskodawcy, w niniejszej sprawie - wdowca.

Tymczasem Sąd Okręgowy skupił się wyłącznie na przesłankach podmiotowych występujących po stronie wdowca, całkowicie pomijając ustalenie – czy G. W. spełniała przesłanki określone w art. 65 lub 66 ustawy o FUS.

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika w sposób niewątpliwy, że G. W. nie miała ustalonego prawa do żadnego ze świadczeń wymienionych w art. 65 i 66 ustawy o FUS.

Należało zatem ustalić, czy spełniała warunki wymagane do uzyskania prawa do emerytury lub renty.

Ponieważ w dniu śmierci liczyła zaledwie 51 lat (ur. (...), zm. (...)), nie spełniała przesłanek do nabycia prawa do emerytury (por. art. 24 i 46 ustawy o FUS). Pozostaje zatem zagadnienie zweryfikowania spełnienia przez nią przesłanek do renty z tytułu niezdolności do pracy, wymienionych w art. 57 ust. 1 ustawy o FUS, bowiem przesłanek określonych w ustępie 2 tego przepisu do tej pory nie wykazano (łączny wymiar udowodnionych okresów składkowych i nieskładkowych nie sięga 20 lat).

Organ rentowy zweryfikował jedynie jeden z możliwych wariantów przesłanek do nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, wynikających z uregulowania

art. 57 ust. 1 w zw. z art. 58 ust. 1 i 2 ustawy o FUS, ustalił bowiem rozmiar okresów składkowych i nieskładkowych przypadających w ostatnim dziesięcioleciu przed dniem zgonu G. W. jako dniem hipotetycznego powstania jej całkowitej niezdolności do pracy.

Tymczasem jednak, co wynika w szczególności z uregulowania art. 58 ust. 2 ustawy o FUS, pięcioletni wymiar okresów składkowych i nieskładkowych łącznie winien przypadać w ostatnim dziesięcioleciu przed złożeniem wniosku lub przed dniem powstania niezdolności do pracy. Dzień powstania niezdolności do pracy może wprawdzie być równocześnie dniem powstania całkowitej takiej niezdolności, ale też może przypadać wcześniej (nieraz znacznie), jeżeli stan zdrowia ulegał stopniowemu pogorszeniu.

Dlatego też dla dokonania oceny, czy zmarła G. W. spełniała warunki wymagane do nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, należało przede wszystkim ustalić datę powstania jej co najmniej częściowej niezdolności do pracy, a dopiero w tym kontekście – zweryfikować spełnienie przez nią pozostałych przesłanek.

Pozytywne ustalenie co do spełnienia przez G. W. warunków do nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy może doprowadzić w rezultacie do przyznania prawa do renty rodzinnej W. W.. Sąd Apelacyjny podziela bowiem dokonaną przez Sąd Okręgowy ocenę, że spełnia on przesłanki określone w art. 70 ust. 4 pkt 1 w zw. z ust. 5 ustawy o FUS, tzn. można zasadnie przyjąć, że nie posiada niezbędnych źródeł utrzymania.

Z uwagi na przyjęcie błędnej wykładni wskazanych wyżej przepisów Sąd Okręgowy całkowicie pominął zweryfikowanie wskazanych wyżej przesłanek, dotyczących G. W..

Wymaga to przeprowadzenia w całości postępowania dowodowego, zmierzającego do ustalenia, kiedy G. W. stała się co najmniej częściowo niezdolna do pracy i czy w tej dacie spełniała przesłanki do uzyskania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, a zatem zgromadzenia całości dokumentacji jej leczenia, a następnie dopuszczenia dowodu z opinii biegłych lekarzy stosownych specjalności, którzy w oparciu o tę dokumentację odpowiedzą na pytanie, kiedy G. W. utraciła w znacznym stopniu zdolność do wykonywania pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. Przeprowadzenie tego postępowania pozostaje w gestii Sądu Okręgowego.

Mając powyższe na uwadze, na mocy art. 386 § 4 kpc, Sąd Apelacyjny orzekł jak w wyroku.

Na marginesie Sąd Apelacyjny zauważa, że do tej pory nie zapadła ze strony organu rentowego żadna decyzja odnośnie uprawnień do renty rodzinnej małoletniego D. W., który także objęty był wnioskiem o przyznanie prawa do świadczenia (por. k. 2 a.r.).

/-/ SSA W.Nowakowski /-/ SSA A.Kolonko /-/ SSA W.Bzibziak

Sędzia Przewodniczący Sędzia

ek